

17. Skaftholts og Skeiðaréttir.
Lýsing á þeim og því sem þar gerðist.

21 blað qto.

[Faint handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mostly illegible due to fading and bleed-through.]

Stakkholts- og Heidaréttir.

Fyrir 50-60 árum voru þar eiginlega stóli fleiri en fjórar, hátidamar ~~sem~~
á árinum, sem migji niemu, Karlar og Konur, hlóðskudur til, að þeir mættu
lífa og njóta sem best, það voru:

1. Réttadagurinn í haustinu, sem venjulega voru í haustiagnadögum
oda í 23. viku sumars.
2. Jólín, laust eftir vetrarsólstödur.
3. Ára-stíftadagurinn oda frá þrettándinni 6. Janúar, þegar blystafar-
innar og álfabrennurnar voru haldnar og
4. Sumardagurinn fyrsti, sem ávallt var nýja einhverjum dagum
frá 19. til 26. apríl á hvort að þeim dögum báðum meðöldum.

Í þetta sinn ætla ég aðeins að segja dálitil frá þínum fyrst-nefnda, nýfl.
réttadögurinn og njósn í sambandi við hann, eins og það var í fjól-
meinnustu og stórstu réttum landsins, Flóarétturinn.

Til þessara rétta áttu vitandi að setja sex hreppar oda allur
Flóinn, en auki þess að meira eða minna leypir 4-5 hreppar
sýslunnar, jafnvel þótt þeir hefðu sínar eigin réttir hver fyrir
sig, eins og eða hveini dögum áður en Flóaréttirnar voru haldnar,
því búið var það, að afstírnunir lágu náloft hver öðrum og að fæð
hann svo mig í milli byggða, að gátu átt von á að heimta
hind og hind eða jafnvel margar í Flóaréttum, sem stóli konur
frá annarsstadar.

En svo var það alítt, að menn fóru í Flóaréttir, þótt þeir öllu
þar einstilis fjar voru, og var það vegna þess, að það orð lék á,

að þor vörð öðrum réttum fremur stremmitil ogar: Stadvinnu,
 Jónu eyri, sem safuð lá á, var falletur, féð óvenjulegu margt,
 heidvöðurinn í réttirnar, in þeim og þar í greund ágotur, falletur og
 fjósamar sveitir, Heiðin og Heiðspánnin, með fjölda góðra og gestris-
 inna heimila, góðu og gladlegu folki þar rétt hjá og svo hin langa og
 lífsblóðilega vöðunött í vordum, þar sem allt fór fram með fríði og spelli,
 söng og leikjum, innan um ótörlögum fjölda manna, fjár og fjall-fjaldna,
 án þess nokkur óregla, erst eða yfirgangur eitti sér stad. Að vísu vori
 það eitti rétt, ef sagt vörð, að vinnu vori þar enginn; hin var fals-
 verð, en oftast vor í hófi, svo, að þar var aldrei annarar löggoðlu
 þorð en þeirnar, sem fjallkóngarnir höfðu á hendi eða þeir, sem
 þeir settu fyrir sig til að gata heinnar, eða þá aðeins einn madur in
 hveijn fjaldi.

Og held, að engin hátið ánsins hafi drögid til sín jafu almenna at-
 bygli og verid meira til hlöfðummar. Efni en einmitt rétta-hátið
 Fjóafjöllumna gömdu. Hin var almennur um hugum er efni flestra
 mygra manna, allan ánsins hring og undirbiningur þeirra undir
 þá hátið, var hodi miltill og margþattur: Sér staklega þótti það miltill
 vanda, að eiga vísan vaktan og viljuna goding í réttirnar, falletur
 og góð fót, gott nesti og neqilegt í þittuma, svo hopt vörð að
 bjóða vinnu og kunnunum "dragð" af því, sem madur reiddi
 í hvalstöksternu fyrir aftan sig og sá þótti enginn madur með
 mannum, sem elsti hafi uppi meith slétt að bjóða. En þótti

Ófúlslegt kemmi að vindastrí, þá var það nú samt svo, að um vörn-
 logum óryglíjns skaps var ^{leikki} að ræða í réttaferðum, heldur jafnvel
 miklu minni þá en endarar not eða við önnur Fólifóri. Þetta kom
 af því, að almenningi-álitid hafði um ár galdin skapad þá hugmynd
 meðal eldri og yngri manna, að rétta nóttin væri jafnvel heilög stund,
 sem einjinn matti sáuga með svívirðilegu framferdi; Þógnurinn yfir
 því, að hafa heimts menn og fénað heila á húfi ís langri og foróttli
 ferð, var svo miðell, að allum bori að taka í móti þeim með hóf-
 legri gleði, aðdánum og þakklæti fyrir vel-unnin afreksverk. Það hefði
 því verið beinlínis niðgunn við alla þá, er þar voru saman komnir
 í þessu stögn, hefdu þeir séð einhverjum systlumanninum með málts
 og miklu valdi vera að vasast þar og vefjast, fyrir monnum, í
 því stögn, að gæta þar reglu og góðra síða, eða hefdu þeir orðid
 vart við heila hópa af lögreglu. Legátum höfuðstadarinn vera að
 snöpa og smíðra í skingum þá, eins og einhverjar vesalíngar-
 vammatakindur, en vera þó eigi meiri síðameistarar en sjálfir þeir.
 Semiloga hefdu þeir „gefid þeim duglega í höm“ og sagt þeim „að
 snáfa heim“. Hóad manni láta ljóða sér ⁿⁱ í þessum efnum austur þar,
 veit ég ekki, en semiloga er það eitthwáð annað en áður var.

Atti of nú að gefa nokkurn veginn samna og rétta lípsingu á því,
 hvernig það birtum, fulltíðamadrar, en migun þó, leit út, um líd
 og hann sté í baki hesti sínum og bjóst til að leggja af stáð frá
 heimili sínu árla morgun og í innlelu veldi, með ummótu sínu

og óðnum þóðnum vinnu og félögum í rétthæfð sinni, þó held ég, að þessi lýsing sé ekki fjáru lagi:

Þú þess að gefa nokkurn veginn rétta og alvöruna lýsingu af stéðnum manni, vori vitanlega nauðsynlegt, að hafa nokkra menn eða jafnvel margra menn fyrir augum, því vitanlega voru þeir í ýmsan hátt ólíkir hver óðnum; ég veid samt að láta mér nokja, að lýsa þeim mannum, sem mér virst vera fyrirmynd þeirra flestra og ég veissi, að margir hinna fótum séu til fyrirmyndar í nágrenni við mig og heimili mitt, a. m. k. að því leyti, sem flóðabúid og annan útbúid snerti og var ég einn þeirra: Ég fyrir mitt leyti reyndi til að líkjaft honum í því sem óðnum og svo gerdu fleiri.

Hann var í brúnum vadrullar, fótum, ^{með} ~~af~~ vörmdúks-
vélindum; að neðanveidu var hann í hneðánum skinnsokkum, eir-
litidum og með beyddáða lóðurstéð á fótum. Sútaði lóður-ól var
spennt um skinnsokkanna neðan við hneð og stópsveggir hans
voru gerdir eins og beyddingarnar á skónum, í hvítu og vel-
eldu sandskinni. Um hálsinn hafði hann mosalíðan tefil
einditan ída hordóttan og innan undir honum, vestim og jalkam-
nu hafði hann mósa samnáða brjósthlíf, hneypa aftur fyrir
hálsinn. Höfuðbúningur hans var ýmist linnu flóttakattur eða
skinnhúfa, samnáð í kross, svo að þríhyningarnir mættust í
hvírflium og var þar skinnkladdur smá tópp ein, sem haldi sam-
stæptin; til hlíðanna og aftur fyrir hneðánum, var lambs skinn

- eða þá katta- eða hunds-skinnis-húlf, föðud niðren læstfi og svo sem þver-handarbréid, sem bretta mátti niður fyrir eyrum þegar kálf var, en venjulega ó-nidurbrett ella og var það lódi fallegur og einrarklýlogur höfuð-búningur. Yfirhöfu þessa manns var, eins og flestra ferdamanna þá á tímum, einsteypu- ofin hápa, svört, sem náði niður á miðt lódi eða vel það. Þoldu slíkar hápur svo vel rigningu, að nannast stóð vatn á þeim, hvarju sem réyndi.

Þannig búinn stóð hinn ungi maður hjá renni vöðrum fátli sínum, skaplajárnum íti á hláðinu, með aðra hönd sína hvílandi á knattinum en hinni hélt hann í fanninum alþínum þess að stíga á bak. Þeirslid var með gljáandi nýsilfur stórgrum, í stads-ótan ríjju, með Koppa-ístöðum og knattgjørdin vel ríðin hvítum milli.

Heiðvegin idar af fjöri, Kráfsan við gúid með fannfötum sínum niður í Gójar-bláid og er sem eldur bremsi í augnum hans: Hann virðist hafa fullan stíðning á fjöri, að eitthvað sé það um að vera, sem hann sé atlad að starfa í dag, þótt eigi vori annað en það, að spretta úr spor og e.t. v. reyna sig við einhverum gæðingum „í þínum leðnum“. Það stíðli þó eldi vera, að hann eigi að fara „í réttirnar í dag“, eins og í fyrri og lítill fyrri, en það var mánamán þá! Þessi ungi og fjöri gæðingur finnur það á sér - hann veit það. Dú er stórbátid í vordum, einnig fyrir hann og mánamán þann sér að duga vel og láta aðra sjá, hvar er vel hann er upp-alinn og vel hefir verið við hann gjöf og undanförnu. Það liggur við að hann reyni að láta í handleggjum á unga mannum, sem standa við hlid hans, til þess að benda þeim á, að hann

sé við öllum þessum og að ekkert þessu komi að þessu sinni og með að leggja
 nið af stund. En á hverjum stýldi nið stunda? Það vantar að stöðf
 í hnakkinu hans Þessa, vinnu manninn, sam á að fá að fara í ríttinu
 með hinu fólkinu, það er eigi sé það nið veitt fagnadar efni fyrir heotinu, sem
 hann á að hafa til veidar, né heldur samferda fólkið, því þessi er vanna
 því, að leggja st fyrir á niðri leid og safna - af aðli lozunni á stöðum - og
 binda heidstjóta sinn á streng, þar til af honum (Þ. Þessa) er vinnid og
 "það er lítið gaman að svealdris réttferðum", enda er þessi stundum
 einn meðal þessum er mestu arðnum veldur, í Eyriinu. (Mun. xpi) þar
 sem safnið og fjöldinn er. —

Og nið þessa hóparinn er öllum atvinnu til þess að stöð í forinu - og eftir því var
 nið. a. veid á bítu - en það gæmadi þarf ekkert. Þ fólkið stýldi ekkert stundast
 fyrir í fótur þessum dag er endurum, þar er réttferðin átti að leggja st það
 sem fyrst einmitt í dag.

Kk. var þar in að ganga sjó og nið vort allir þessum sam vort var á, og það vort
 alls ekkert vort og hver þessum í berta og dinguinn sem þess áttu vort á. Þó
 var þessum alveg viss um það, að enginn mundi fara fram nið þessum, enda
 hét hann því fyrir eigi, að nið stýldi hann stunda sig sem berta.

Þessum eftir þessum var þessum í Stokkholmskyrkuhluti, austur fyrir Háameli;
 þar var liðad í nið sigi farið af balti, en vort var sem þessum og vort þessum
 eftir þessum þessum hjó Randarás hötunn og þessum haldið austur í Háameli.
 Þessi heidvöld var ekkert hepp að þessum sé og var þessum ávalt þessum; hann
 var ekkert veittur vortinn og þessum reis vortum af vort. Þetta var þessum
 til þess að "slá" hann og þessa Máruna. Þessum var farið af balti, þessum
 séi "þar" og sýnumula í vortinn og þessum hepp að að þessum vort.
 Þessi var Hólavöður eftir, vortinn og þessum, blattar og slíttar götur; þó

Var elski lífið á fyr en uppveid árnartréls vad. Það var djúpt og gott að
 blýta í því sterblinu í sér, því enn mátti spretta in yftri. Það var
 alla leið frá Váðinum upp á Múla, stóð sundid þar fyrir framan vöri blátt
 og lítt yfir ferdan. Og mi var komid upp í Hardavöllu Rjú. Öfundurholt.
 Þar var að og þessins eldinn in stíllinn. Síðan var haldid upp á
 vagninn, þessum líka 16 áhrustig, að vinnu semistofan vög, en vid og in vandan
 þó að því leyti, að það var vid að komi einhver flugidandi í vöti þess
 en að vandan þess, og einnig var í hradri ferð, gátu þeir rekiot af þessum lög
 hvar á einum, því þess sá elski að hvar til annars, fyr en þess in atkvöð.

Á milli leið og Hardavelli, upp að Skotmannshól er Örnstúðalur og
 þar var stigid og tali og síðan haldid frá austur að Skotmannshól, því
 þar átti að þja góða stund, áður en lög vöri í Kaupsholt myri. Þetta vada-
 laga þess, sáu lögur átti sínu líka, verna af verra þessum Þessum 1600 yfirlid
 áða myrarnum í Myrnum, sem þó vöru það stárra - áða þó öllu heldur
 vöri - að þar var grjóti radad í versta forar þessum vöð hestarnum
 þessum um alla hruellunum þessa og meiddu sig í hujánum; sína
 bólin vid þessa "vegabót" (1) var sá, að hestarnir stóðu upp in þessum og
 þessum þó síðan í "draga (þó) upp in hestum í syðri vögi". Kaupsholt myri
 var að því leyti ógæðlegri en nokkur vögun annar, að ein guld og var fyrir
 vögfarandur að leita fyrir sér um svo góðan vög, að þessum hesti, nokkur vöru um
 að komast klabbast yfir myrina all, in þess að í þessum lög, svo að manns-
 söfund þessum til að ná hestum um, öllum út-öfundum í randþinum leiri, upp
 in forar delli þessum. Hvergi þess sytra mun finnast einu nikkid af, sam í Kaupsholt myri.

Vid Skotmannshól var að vel og langi; þar var ári litar smáddur, stunda fyrir
 hádegi og upp in því lög af stáð in í eudennid silvandi, Kaupsholt myri.
 Hinn er að eins hálfur rastar eftir, þar senn þess er myrð, en þó losandi

enginn upprið hann fyrir en eftir fulla löggjafastunda stríð við að
tossast yfir hann og mátti forsjáinnu þakka það aftur einsath. Ad
allir, menn og hestur, höfðu stoppid ín stýsa.

Þó að tósi þó við? Þinnabírd og moldargótes upp í Skiphóli fyrir
afan fjórunda. Þegar fangad var konn, var mál fyrir menn og hestur
í eja afurkitta stund, þó stótt vegurinn varí samir ogur upp með
fjórda bóskunn, var hann alls ekki grædur yfir fædar fyrir en upp í
Hvannabyrarstæd þunn, en þó sáinn menn, fyrir heitunalandid: þunn.
eyri, alþakka fjaldann og sandfí, sem var í þunnunni vidur þar ándarholts.
kallun og síðan í stádnunni í Eyranu.

Þegar fangad var konn, voru hestur allir heftir og fleir látinn fara
undur í fjórda, þar sem hagnun var bestur og fleir gátu velt sé og
míddad af sér vitunum í sandeyrum vid ána. Þá var þessa stótt og
hvíldin þá, þó aftur var hratt farið undan ad. Þar var hefti reynit aði fjór-
astur og fjólmastur þenna dag sem ávalt kunnarud, unda fjólmastur
í fjórðunum og í fjórðunum vonda, kaupheltu mípi. En þótt ni vori konn
ad undanlegum áinnastad og svo vírtítt, sem hann mundi ni megi kvíla
sij naddurlaus alla nóttun, var það eigi alveg víst, í hvíldin yrdi löng,
þó eftir svo sem reftarstund eða jafuvel skunnunni tíma, var fíad verjan,
í ni í hest sinn og freyðast í hrossunni í í skíid, upp í Hrygg, a. m. k.
upp í frændarholti, Hólun, Skardi eða Galtafelli, til þess í þittu þunn-
ingja og vinnu, setjast þar í kaffi dæghljú og matarveiglu laug þar í
kóoldid og tíða svo það ann vidur í Eyranu aftur til þess í þessu í vinnunni
eða þakka stótt í hrossunni og annunni gíad vord, en þar fót fram.

Þegar fangad þunn aftur, voru allir fjaldunum gengun til tíða og ein
stódu hópsamir milli fjaldanna, sem stódu ein og ein og vinnu

ntan um allt safnid, semiloga 60-70 fjöld g safnid allt mörk
 farsund fjár, er safnast hefdi síðustu vikur ^{og lagi} Jan af afrethnum um.

Allir þessir hópar manna voru húsingjandi alla nóttina, sínu með
 hvert lagið, floót sungin einróddur. Sumir hópar voru höfðar frá þró
 mannvati á íd eppa, í fleiri gáfu sungid fleirróddur lagi, sum þessir
 jafnvel með dæturum bekkta, g var frá gjáfræp. Í íðari hópar
 lagdu sing um ríður um s Lund og fóru fram í sém söngur um fólki.
 betri, til þess í blýða á hann er kallað í hönum.

Þá voru einstakur Þóttu-bróður, Þóreyjar-bakkubróður g manni
 af Skeidum, b.d. frá Helgastöðnum o. fl. er hældu yppi þessum
 margradda söng. Einn nía nefna Örnófada bróður (er
 Guinnsson), en fleiri voru oftast „fullir“ en frá betri félögum.

Þarna var samantkomid þessu fólki margt g einn fleiri Karlmann
 svo g sandfél g þross í þessum hreyfnum sýtumum:

Eyrarbakkur - hreyfi,	
Stólmeyjar - ..	
Sandvilar - ..	
Þauverjabjar - ..	
Villingahöfðs - ..	
Hraungandis - ..	
Skeida - ..	
Emisverja - ..	
Hannamann - ..	
Þriðryggun - ..	
Guinnsson - ..	
Þross -	

og jafnvel in Grafuings- og fringvalla herppum.
 Þessi réttr (er áður voru in Skaptholtslandi; Grípavogi og Skopu) voru þeir hinar langstörstu, mannflootar og féinadarvottu réttr landvinnu. Þar voru ávallt á föðudagi in 23. vikun sennar og sama dag voru og Þandrettir hj. Svínhaga in Þangvöllum.

Með ársi voru svo fad rekis til réttanna og voru sennar fad senn in hvarjum herppi Þóans in Þringum fad vid réttirnar; voru þad loptu og lítilvendumtu fjallstetlu og Hallad, ad standa in mosnum.

Þad fad var ad standa in Skodnum: Ad vera fad, er fad kom vidur af fjallum, svo fad drifdist sigi þar til þad voru komid allt, er fad var ofanvert vid mästungum og vestan Hamarskeidar.

Þá var fad, ad fara undir Sketh (liggja undir Skethnum) og fóru þeir, er fóru fjallstetl allt ad gæ. in mánuði.

Síðan var ad fara in Ver, og fóru þeir ad heiman in sunnudegi.

Þeir senn fóru in Þri (fad er: Skarft þeir hestanaþurfti ad binda in Östrum alla fridjodagsvottina) fóru ad heiman in laugardagi.

In norður leit var fad in midseldudagi og

Lú in Arnarfell in sunnudegi, viku áður en fad var in Ver.

Fjallferðirnar stódu þeir yfir um 12-13 daga stund, og fangu fad fari en viddu, ad fara þeir líkar skautiferðir og mugu um leit vera in munn- eyri. Fjallnum mattu þó sigi gefa sig vid þeir, ad vera fad algið togu skadit; þeir vudu ad standa til skiffis in Skodnum milli fjallanna um vottina og einnig draga fad in dilla um dögum. Gipi ad senn var þeir þattu einnig ein meðal þeim. Fagnadsvottu há þá árs in, um þeir blóðvudu til ad taka þatt in og þeir ad mugu lifa, þeir dra daga árs in, vudu þeir ad standa vinnu senn og þad gædu þeir flotta þriðja.

Þá er að sögja frá ferð einni í ríttinum.

Það hafði gengið mikil rigning, þá allan síðari hluta sumarsins og þó einna mest fjallreiðar vitnum.

Stúlka ein hafði samfylgd þilts nokkura í ríttinum og var henni niðri um það leyti, þá hann fylgdi henni best með henni og sá hana. Hvaron þá var hún.

Þá var svarta myrktu, þegar þau og samfylgdarnir þeirra komu við að Seljafringu, en í Þrúðarholtinu hafði bestur stúlkunnar hrædd svo með hana, að hún væri að fara af lands, en í allri blytrun þar í moldargöllum hafði stúlkunni mist annan stígvilastís sinn og ekki fundið. Vildi henni það þá til, að einhver samfylgdarnanna hanna hafði verið sáttur í vasanum, sem hann lá á stúlkunni til þess að veita um framfar hennar, svo að sálkerinn færi síni rindur og fótinum. Vitaulega heyrði stúlkunni að leyndu aðra þessum um binnu, en einn þó þiltsins, sem hún var að reyna að hana að sé.

Þegar þau voru komin að Seljafringu, settust þau þar öll inn í bádstöfu og settist þiltsinn í rúm sitt og þá var henni þó en stúlkun settist í, þó þar var bjartast í bádstöfunni og þar sá þau best hvern hlaðinn og gátu best dædd hvern að öðru, þó hún sé verið með öðru en augna til hli, brosi og glödd. Samtalið var búið fjörugt góðvæntilegt.

En þá vildi svo til, að nýggjarnir væru að í rúminum, sem stúlkun sat á og græt henni myndarlega. Við þetta gleymdi stúlkun öllu því sem í hringnum hana var - og þiltsinn líka, - en hallaði sér niðri á drahlidina og hjólafráði sig að barninu, til þess að tryggja

það, en þi vildi svo óheppilega til, að stúlkum væri að leggja
 suðisbrúna fötin ofan í þann föt sína sem hún lagdi í
 í, svo að þild hennar fletti ofan af suðisbrúna föt-
 inum, í stöðum í mold og fót. Þetta varð svo til þess
 að þeir voru, og allir þeir er síni vort, ráku upp stál-
 blátu, hlupu út og gæddu og s. m. íd. "Fiskheimur"
 stálkunnar, og með því var allt til hysa líf þeirra fólkið í
 vortu og vortu. Var svo elti um annað tölud í leiddum vortu
 eftir, en þi, þessu málum á stálkunnar vortu, en hún sat
 háttu vortu í vortu sínum og þann ídrad þessu vortu, að þess
 stýldi þessu þessu í vortu sínum tæri, að allt / vortu vortu
 þi, þessu fótum málum á stálkunnar, sem elti um átti að vortu
 leiddum, var, eftir að þessu málum á stálkunnar tæri málum á stálkunnar
 í vortu sínum vortu.

Þetta ferðin að þessu síni var þi stálkunnar til lítillar gledi
 og til málum á stálkunnar, þi vortu stálkunnar af þessu henni með elti
 vortu frá þessu. Hann þessu vortu síni elti málum á stálkunnar, snáðum sá!

Stúlkum gefist nokkur síðar myndarlegum og duglegum málum og eigi
 þi málum á stálkunnar henni í vortu, all þi myndarlegum. Eru þi henni
 vortu síni í lífi, háttu vortu og blínd.

Þessi þessu vortu vortu drýglegur af þessu henni málum og dómum fátta ára,
 eftir það að þi, hann og stúlkum, þi réttu þessu. —

Margt þessu málum vortu þessu þessu, sem síni vortu
 með allt elti vortu bla en áttu vortu og málum síni lítillkunnar.
 þi myndum þessu og stálkunnar. Samant að vortu vortu drýglegur —

Stafur sést minni þar ni í sidari árum en áður var, og ein þrum ni,
sidan aðflutningsbannid var - illu heilli - og unnið.

Frændastroltsheimilid var alkrumst um langan tíma; þar bjó Þann-
veij gamla Pístadóttir, systir Matthíasar í Múgelli. Hjó Þannveiju gomlu
vorn þriðri börn heimar, Oddur Róttson, og tvö systur hans, hét önnur
þeirra Gudný. Þegar ég kom að Frændastrotli, ni fyrri vottkrum árum,
vorn systir þriðri þesti ég í lífi og á aldrinum 84, 87 og 91 árs. Þad
var verra þeirra frá öðru, að systurmar Kóllidur Odd, en hann var
þeirra systir þriðri elstur, ávalt „draugur“, en hann fór „falskrumar“, og
þessum verra hieldu þau, þó en ég heimsótti þau.

Öll vorn þau við heystkaps og Gudný réti í tími, en tíni systir íni
heimsó við. Midan við leidum eftir Kaffinum, gengum við réti í tíni
til Gudnýar og hóttum við hana góða stund, en ekki lagdi hún vör
húfuma, heldur hélt áfram að ræða; tíni fór mér að segja fram í það við
öðru, að við legðum hönd í flögum og sagði:

„Yghum vori vort að fá yghum sína húfuma hött - og svo kallad hún
til Odds, sem var að hlada upp í þingards hlid; komdu með húfum handa
fólkum, Oddur!“ - midan þið staldid við og lífid eftir Kaffinum, haldur
en að standa svoona og stírafa við mig; þið gopud vaktid að einum fléttum
um á midan, þið ávalt minnar um manus-hid, og ekki bjóst ég við að þið
séid svo frá ég þ, að þið gopud ekki helid síth húfufarid hver, en þið er
annad, að semilaga kunnid þið hötti að ræða um stá!“

Midan Karlingur lét doluma gangu var Oddur ís um allt tíni að
sápa samala húfum handa öðru, og þegar hann svo lólesinn kom
með einar 3-4 húfum - en við vorum 9 í fórum - var kallad í öðru

i Kaffid og vandi þeir elskast og samast og elstirnun þjá okkur. Sagdi þá
 Þudriq gamla, hálf-grom yfir þeir, hversu Oddur var skinnlátur með
 að safna brúfnum og þeir, að við skyldum vera kóllur svo fljótt heini:
 „Það er eins og vænt er, að elskast líd er að þessu folki, sem er að „þá sseru“
 – við vorum öll í tölum. herna mun veitinnar mun hótta þessum, hvar
 sem við liggur. O-jaja, Land þú bara heini i Kaffid.“

Þudriq var drukkinn Kaffid, sagdi sjá við Þudriqju, þeir ni var þeir kominn
 heini: „Það er annars mál þú lang síðan sjá þess kominn þingid, svo
 langt, að sjá man ni elski hvers árid það var.“

„Hvað er þetta“, sagdi hún, „manstu það ni elski. Það var árid eftir
 þess þinginn.“

Eg var einn vaxandi, og vissi elski hvað Kerlingin átti við, en síðan komist
 sjá að þeir, að þessi „þinginn“ var þá, en réttinnar höfðu fallid undir
 einn einn dag, sömum þessu þinginn, svo að safnid kom elski y fjallinn
 fyrir einn dag síðan. Svona mál þess var rétt þess þinginn og þessu i
 þess þessu folki, að það höfðu þess einn y almannan er undir þessu
 þessum við allt árid, einn y þ. d. Jólan þessum, þessum, er það sagdi:

„Svo og svo margar Jólan þessum hafi sjá ni lifað“

Eg þjá ni hafi þess, að syðst þess þess hafi ávalt þessum sem svo, og
 sagt, þ. d. einn y Oddur hafi þá glet að sagt við okkur: „Nú þessu réttu-
 þessum hafi sjá ni lifað“, en síðan hafi: „Nú þessu árid hafi sjá ni lifað.“

Það var ávalt, þess þess, að fjallmann undan in þessum þessu
 þessu dag fjallmanninnar upp að þessu dahlotti, undir dag að þessu
 þessu (Sunnudag) og þessu þessu in i Sultar þess (Mánudag) og þessu voru
 þessu in þessu in i östrung þess þess þessu, að en þessu var að
 safna i sundur þess, enda voru og þess þess, er Land höfðu in i Annar-

fell fyrir rísumi viku síðari, og þeir, en farið hafðu í norður leið á
 miðvikudaginn, komu í á Tíuna. Þá en og miðri Vör, var svo smá að
 í fjöfundaginn, en í Vörinn og miðri Mletti, var sagnad í miðvikudaginn,
 og loka "reid fram", þ. e. undan Mletti og miðri byggja alla leið á Munn-
 eyri í Fimrudaginn. Þá var þann dag, sem "muglingurinn" gat komið fyrir,
 því þó er á og Kálfi gáta orðid ofvar á steinnum stundu og þá voru þeir,
 sem voru vaktar á því að "muglingurinn" væri. Hvað á þá þá var, man
 of miðri erli; þá þeir vör skilur ártal vör, en þitt nój, að vör á
 þá var "muglingurinn".

Hvortid fyrir réttinn, undan sagnad lá á Munneyri og daginn
 áður en réttinn var höfust, var stóluþingur fjöldi manna - þó eigi fjöldi
 réttinn manna - júst undan og Munneyri á einum áttum, ofan í
 Hryggum, utan of Steidum, og vör á, vör á þeir í þeir ándarholti og áttum
 þá alla nóttina við hinar stóluþingur vör íngar í mat og drýgð, þó
 eigi vinþing, á þess að farið væri fram í einu eyri. vör fyrir þá miklu
 vör íngar. Alla nóttina mátti eigi fótt ríða þeir þingur og þá, því þá var
 ein þeir meostu stóluþingur í fyrsta andandi, allir gláðir og kláðir, en ein
 setkandi, en sár þeir þeir. Þetta var heilg stund!

Og átti því þá áfagna, að þá að farið væri "í fjell", fyrri árid, inu í
 Vör og þá síðari, undir Mletti. Þetta fjöldi meir að vör vör þeir mikil,
 en mikil vör á, að vör þeir vör: mig þingur "að farið í þá". Þeir
 þingur eigi erli, en að eigi þeir þó að farið þetta, kom of því, að farið inu var
 inu meir á, eigi held inu 30 ár, gangur þingur (Hállungur) og þeir þá þá
 réttinn komið, að einhver annar meir, sem átti að vera þessi fjöldi, að farið
 inu í Vör á undir Mletti, leyfði þá, að eigi þá farið fyrir þá. Þeir
 fyrir var vör þá inu 12 þingur vör, og þá síðari 10 þingur. og vör þingur

gjaldi, sem gætti hlidsins, því þessi söngflokkar voru árid hvarfulis
 og hlupu frá einu hlidinu til annars, ymist til þess að hljóta á öðra
 söngflokkka eða til þess, að taka hátíð söngnum með þeim. Stundum tók
 þessi flokkar, einu eða fleiri, sig saman um að ná í hesta sína og ríða til
 næsta bója, uppi Hreyfa eða í Skid og Konum svo eftir einhver-
 lina um nóttina. Vildi þi stundum svo til, að maður ferdu epli sína
 eigin hesta og tóku þá öðra og fótta þáð enginn ljóður á ráði manna, að
 grípa til fjárlíks handtatales, rétt í líli.

Lögin, sem sungin voru, voru oftast norðtjardarljóð eða ^{hættur} löj við þau,
 en gjaldan sálmalöj eða rímalöj. Þeir, sem lengst voru komnir í
 söngmentinni, sungu löj við deint þvoti, og manni sjá eftir því, að Þítu-
 og Sóleyjarbálkubroður, með flestra Jóhannsson frá Rangum í Hraungerði.
 Hætti sem söngtjóna, slógu flokknum sínum saman og sungu, "Svever
 þen í lette Þause", "Véft stóð þu þar Þodans Þólgeit", "Om du vil
 vore stótt og fri" - og öðrum fróði í ö. textaun, "Ó þógu er vor föstunjórd -
 "Vort Modermaer er deijlig", og mörq ömud. Lögin og textana þvotti flestir
 og þeir Þítu broður höfu lött í Hraungerði, en eitthvad mundi Þórunn og álf-
 un höfu fótta athygnaverk við framboðinu í þeim, eða öðrum mönnum,
 en lött höfdu deintunna vel. Gígi á síðun var þetta samlið og lít
 var víst, að þáð valti mibla athygli og addáun þeirra er í hljóddu, því
 söngur þeirra var góður, raddinnan þeirra var óvæl með lögin færid. Þeir
 voru að vísu eigi um samafdan söng að ræða, því engin höfdu þeir í söng-
 félagi værid og því var söngur þeirra ósamkyrja: Löj, sem raddseth voru
 þeir ósamkyrja raddir (Þórunn og Karla) sungu þeir sem samkyrja raddud
 voru, en þau á raddinnar voru aðeins þeir (flöttáddud löj sungu þeir eigi)
 gærdi þetta minna til. Auk þessara manna minnist ég nokkura, en

fandi höfdu í kúttimur undan frá Stokkseyri og sem tókust átt í söngu-
 num, svo að mannum. Voru það bróður minn Einíkur og Sigurdur Einíks
 synir, báðir áttu frá Reykjunum í Skidunum. Einíkur hafði háar og
 bjarta kunnvödd, en Sigurdur var djúpan ymildan bassa, að ég hefði
 aldrei annan eins heyrt. Sigurdur, en síðan varð reykubódi kunnslara,
 var fadri Sigurgen biskups. Báðir voru þeir bróður minni góðir og góðir
 menn og góðir menn, sem allir söttu eftir að hefa félags skipið. Einíkur
 áskildist í unga aldri (í Vatnslagsströnd) en Sigurdur var lengi í Stokkseyri
 einum hinni bæti félagsi og vinur Þjarna síð. Þálsen varí Pótu (bróður minn)
 og var þá oft „glatt í hjalla“ en þeir voru samur. Síðan var Sigurdur minn
 með mér í söngfélaginu Þára, en ég stofuadi og stjóri í Eyraþorra;
 hann sng einnig í Kirkjunni í Eyraþorra og í Kirkjunni þar, midan ég var
 organisti í þeim Kirkjunum (í 16 ár í Eyraþorra og 17 ár þar).

Eins og áður er talið fram, var næstunum aldri í dröflegu stöf manna
 (í Hruneyri) né áflognum, þar almennt var lítið vor í, að Fallmann-
 innis matna ebbi verda fyrir þessu kunnar ósædi. Með söngnum var
 ódumali að gagna: þeir höfdu gannan á þeir, að heyrast þeir í
 höfð sin, ef vel var sungið, og sögdust oft söfnu ut frá þeir, þótt
 þeir yttir voru.

Dröflegdun manna hildu sig í Öllum stöðum: Voru þeir
 í bejnum og höfdu nóg að sjóta: Ad þessu upp seltu vid þá
 en stépit höfdu í for mid þeim og einu var á stöf, fyrir, að
 þeir voru fullir líka. Vinnumbrögð þessu og vidleitni til heyr-
 styttingar og stæmtunnar (þyrja sí einu) var sú, að stéffast í
 stömmum og stéffingi og þessu uspílega niðri var í borti

Þorid af því godmeti, var aðal nærtvinur í því fötjum á fljúgandi
 í, staíft og helzt að nefbjóta og bita hvor annars, eins og
 aðsida er og uppí haldi. í ferótt þeirru Sudur-Þingeyinga hóad
 þenji þafa íðend verid. Systur þinnu þar til í þlymanlegru undar
 og ánegrju í öllum meiri háttar manna máttum og miðast í
 þessum mánuði (ápríl 1939), þá er þeir manna voru leitunir og
 aðrir þeir nefbrotnir í Reykjadalunum, en sam þó engin nýjung
 þótti þar.

Tíllurdir þessir þar eytra, mid aflof, bit og nefbrot í náungrannum,
 vana þad sem kallað er "lust", eða "ad kambaast upp í drú" þad
 var, eins og Gisti heitinn í þegni sagdi, þá er stelpun þessi
 þonnum barnid: "þetta var aldri neitt, heldur að einu "dadur"
 veggid fjósbirðnum!"

Þótt þetta væri nannast annid en dadur, var þad ekki veigs meira
 söðnum þess, að málsadilar voru engir montinassar, eins og alment
 var og er álitid um þá þarna myndra; þad voru að einu barnaból og
 heitir en stamminnan þeir beita líti látnu og oft svo, að þau sár
 þrenn oft og einott einu fljótar um þin og þeir sár sárin þegju, þáru
 þeirru meinar alla ofi síðan, beði í samvefju sinni og í almenningu-
 álitu. En margar þetningar síðan af þeim viðvöðnum orðnar að nokkurns-
 þonan vörðvöðnum og máls háttum, sem og eyms þoga þar eytra fram í
 þennan dag og helji í gætid um sumu þeirri í öðrum stöðum.

Hótt þetta, sem um var beid fram um þá þóttvöðing og Sumlanding,
 en söm um þess, þegar samur er beid, þóttir þeirri þafi seint
 meiri manndóm, vöminngu eða heitubund, lét íj ára um
 danna, en vitanlega er þad samveiginlegt mid þeim þóttvöðing,

ad vinnuauktunna hedi; fækkar ordum fleiru og gjördum þegar vinnu
 stöð í fyrri þeim, en gáfu fleiru, lörðum og steymsu, enda
 má jafnan segja um þetta, eins og Equil gætti sagði: „þoo þess þess,
 en sólin er!“

Það hefi verið og vörður jafnan svo, að minni gæru uppi sálin sínar
 hver vid annan undir áhrifum vinnu í mjög misnumandi lund og sinn
 en vidur í landi hverju í þessum efnum sem áður. Mathíus segir,
 eins og í vinnu þessum stendur:

„Enginn láti vinnu fækkar, eins þótt hafi fælla;
 skil hvern gæti að sinni selja, syndin þjáir alla.“

Vinnuauktunna er sin synd flestra Íslendinga jafnan fækkar en annars
 fjölda; sem „þjáir“ þá alla, meira og minna og aflsindingarnar þjá alla
 fjöðrina. Þetta vinnu Danis áður fyrrum, þá er brunnvinnuþotkur inn
 kostur Danis 18 aur (1843), enda vandræddur fleir þá lands sína, en
 vinnu seldu þingad um 10-12 aurum í hvern þott brunnvinnu. Þetta var
 þessari atferð gæfandi til þess að þinga hinga í st. fjöð undir ástandi af
 seti: að gæra hana að háðlari vinnu og flum. Að þessu sama vinnu ni
 eum í dag hin í st. landsstjórn, með því að afnum vinnuauktun, leyfa
 hvern og sálin ekkert land, en að vera einvöldum um að rydi-
 leggja fjöðina og loka að þvinga fjöðina til þess að rydja stíflummi
 afveginn um Spánar vinnu, sem var til þess að smyglid og vinnu-
 þvingunum í landum Norst í alþýðunni, og svo, til þess að setja
 höfundur í steymsu, að hanna bannvinnu um allar gæru sína,
 sem af bannum hlaut.

Íslendingar vilja láta helja sig matal hinni mestu frændar-
 og framfararfjöda í alþýðunni. O. j. j. Þá er það ni

For yotus þjóðin, sem telur líf sitt við líggja, of hús for eigi
 að halda fró við (lífi sínu) með öðrum holti en þeim, að selja
 hverjum sem hoga vill ótalsmarkað vín, loki sjátt og heitagh,
 of hegna svo hverjum þeim með fangelsisvið, útlátum og drú-
 missi, sem eigi kann maganát sitt eða fellur fyrir freistisgjumi.
 Þetta (hegningin) er lokning þessara í maninum! En að fátumarku
 vinsaluma eða stúta að þeir, að dróplijumensurum fái lokningu og
 það er sáru sínu, sem hús (landstjórnin) hefir vald id þeim - það
 kann henni ekki til þess: þús má ekki missa stúðisgjum!